

El mal com a ignorància (II)

Seguint mitjanament el fil de l'article anterior: la tesi platonicosocràtica que ens permet ser justos a l'hora de tractar el mal com a contingut filosòfic.

A les tragèdies gregues es posava en escena l'esdevenir humà; la sort, la dissort, el dolor... Els extrems de la vida i la mort. Una situació en la qual l'individu, en qualsevol moment, podia quedar embolcallat pel mal, cosa que afavoria l'anhel de justícia per expiar-lo.

El projecte platònic ultrapassa aquesta concepció tràgica. Plató cerca un estatus vital en què l'ésser humà esdevingui autosuficient i abandoni el sentit de sort o dissort com a instàncies que l'encapsulen en l'error, l'allunyen del bé i el destorben en la recerca del principi de la veritat. El que cal, segons el filòsof, és focalitzar la pluralitat moral, la col·lisió de finalitats i el destí al Saber (saviesa), sense estalviar una ètica que honori el bé comú sobre el particular. "Sigues savi i seràs bo" és l'emblema o consigna del platonisme.

Per un platònic (i per un intel·lectualista moral en general), l'arrel de tot mal no es troba en la mala voluntat o en desitjos perversos, sinó en el desconeixement de la naturalesa de les coses. Ningú vol fer el mal, tothom fa el que creu que és millor, però habitualment ignorem què és el millor.

El coneixement més vital és el de conèixer-se a un mateix ("Coneixe't tu mateix," recordava Sòcrates l'ordre d'Apol·lo, "així sabràs el que has de fer i patir".) La més gran ignorància és el desconeixement de si, de la nostra essència, confonent-la amb el que no som. És a dir, amb tot allò accidental o secundari. Si et busques, et reconeixeràs com un ésser dotat de diverses facultats que conviuen en més o menys harmonia, però d'entre totes elles, l'intel·lectualista creu que la raó o intel·ligència és la que hauria de dominar perquè és l'única capaç de buscar i reconèixer la veritat, la bellesa i el bé.

La justícia, tant en la societat com en l'individu, només pot ser-hi si prenem com a guia la pròpia raó i el desig rep d'aquesta la mesura correcta, que en sí mateix no posseeix. Si hi ha aquesta harmonia, l'individu i la societat és feliç, és a dir, comporta una vida digna i bona, es realitza com allò que és (*La República* de Plató).

En la medul·la de l'intel·lectualisme hi batega l'optimisme antropològic (optimisme avui, potser, perdut), segons el qual no hi pot haver discòrdia entre el que és correcte i la felicitat: és impossible portar una vida contranatura (humana) i obtenir com a resultat una vida qualificada com a bona.

El malvat, en realitat, és qui, desconeixent la seva naturalesa, prioritza la satisfacció dels seus desitjos més irracionals i perjudica l'altre i a si mateix. El malvat (ignorant) es mou amb un egoisme graponer; fereix el millor de la seva ànima (la raó, dipositària de la justícia) beneficiant la part menys noble.

Per descomptat, aquest no aconsegueix felicitat, però tampoc és culpable del dany que provoca (i es provoca) ni necessita una pena o càstig per arranjar-ho. El que li cal és educació. Per Plató i els seus seguidors, l'educació és el moll de l'os de la vida pública i privada, però és, sobretot, educació moral i cívica: l'art de saber (com) viure.

A aquesta ètica se li ha objectat sovint que sobreestima la facultat de la raó en detriment de la voluntat i el sentiment (tan sobrevalorat actualment). Sembla ser que no n'hi ha prou amb saber que quelcom és bo per fer-ho, i aleshores hom pot conèixer el que és millor, però actua contràriament. Una altra objecció és l'eliminació de la llibertat i, per tant, la responsabilitat ja que fem *necessàriament* el que creiem millor.

Concloent, podem dir que, depenent de la visió que tinguem sobre què és l'ésser humà, obtindrem una concepció del mal en l'individu que determinarà els sistemes de funcionament d'una societat.

Voldria agrair al meu amic Juan Antonio Negrete Alcudia la seva col·laboració en aquest article escrit a quatre mans. Com a bon lector de Plató, entre d'altres, i com a bon escriptor, us recomano els seus articles i llibres:

<http://biendeverdad.blogspot.com.es/>

<http://dialecticayanalogia.blogspot.com.es/>